

Stockholm den 21 februari 2022

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

KLYS yttrande över SOU 2021:77 Från kris till kraft – om återstart för kulturen

PRESENTATION

KLYS - Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd - utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30.000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom de konstnärliga och kreativa branscherna. KLYS samordnar dessa yrkesgruppers gemensamma intressen när det gäller kultur- och konstnärspolitik, upphovsrätt, yttrandefrihet, social trygghet och skatter.

INLEDNING

KLYS delar många av utredningens analyser och bedömningar och anser att utredningen på ett rättvisande sätt beskriver kulturlivets behov och utmaningar, inte minst när det gäller yrkesverksamma kulturskapares på många sätt svåra situation, inte minst under pandemin, men också före pandemin. Kultursektorn har varit underfinansierad i många år. Det är viktigt att betona att krisen inte är över och att det finns ett stort behov av insatser under lång tid framöver.

Utredningen innehåller flera förslag som ligger i linje med åtgärder som KLYS länge drivit och som också togs upp av den konstnärspolitiska utredningen 2018, i den konstnärspolitiska skrivelsen i mars 2021 och i Konstnärsnämndens digitaliseringsrapport från i maj 2021. Det är viktigt att dessa nu omsätts till praktisk politik och verkligen genomförs. Det kan konstateras att bästa sättet att uppnå målsättningen att främja mångfald och minska snedrekrytering i kulturlivet är att göra det möjligt att försörja sig som kulturskapare genom förbättrade sociala och ekonomiska villkor för dessa yrkesgrupper.

Eftersom utredningens förslag lades fram i september då förutsättningen var att pandemin skulle vara över under 2022 och återstarten påbörjas, behöver de anslagsperioder som utredningen föreslår skjutas framåt. Ännu i februari 2022 pågår pandemin för fullt och nya krismedel har precis beslutats, därför bör de föreslagna återstartsstöden sträcka sig åtminstone fram till 2024, eftersom hela återstarten har förskjutits med minst ett halvår.

KLYS lägger i sitt yttrande fokus på utredningens konkreta förslag i kapitel 7. I sammanfattningen nedan anger vi de förslag som vi anser att regeringen bör prioritera i det fortsatta arbetet med återstartssatsningar, båda sådana som utredningen själv föreslår och åtgärder som vi saknar i utredningen.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmarnas Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

KLYS anser att regeringen bör prioritera följande åtgärder för att bidra till goda förutsättningar för kultursektorns återstart och utveckling efter covid-19-pandemin och för att möjliggöra att Sverige har ett starkt, långsiktigt hållbart och oberoende kulturliv i alla delar av landet:

1. Förstärk upphovsrätten i samband med genomförande av DSM-direktivet

En bättre fungerande och stärkt upphovsrätt för upphovspersoner och utövande konstnärer är helt nödvändig för att ge yrkesverksamma kulturskapare rimliga möjligheter att kunna leva av sitt skapande, inte minst vid användning av deras verk och prestationer i den digitala miljön. I utredningen görs bedömningen att EUs DSM-direktiv (Digital Single Market Directive) är ett unikt tillfälle att åtgärda brister, korrigera intäktsströmmar och stärka kulturskapares rättigheter:

- *För att genomförandet inte ska bli ett slag i luften bör regeringen justera en del av förslagen i Ds 2021:30 i kommande proposition till riksdagen, bl a genom att utvidga de bestämmelser som ger uphovspersoner och utövare rätt till skälig ersättning samt rätt att jämka en ersättning, så att dessa bestämmelser blir tillämpliga i fler situationer, över tid och gentemot förvärvare av rättigheter i senare led.*

2. Öka kunskap och rådgivning om upphovsrätt

KLYS delar utredningens slutsats att kunskapen och rådgivningen om upphovsrätt behöver öka och att många kulturskapsorganisationer idag har bristande resurser för detta:

- *Anslå minst 15 miljoner – i stället för föreslagna 5 miljoner - att söka för kulturskapsorganisationer till information och rådgivning om upphovsrätt. Kulturdepartementet bör snarast snabbutreda frågan så att medlen finns att ansöka när ny upphovsrättslagstiftning är på plats under 2022 och 2023.*

3. Stärk trygghetssystemen

Utredningen pekar på behovet av att socialförsäkringar såsom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen anpassas till frilansares särskilda villkor. När det gäller sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är två utredningar aktuella; SOU 2021:98 om enskilda näringsidkares SGI och utredningen dir. 2021:90, som fått i uppdrag att undersöka SGI för bl a kombinatorer och personer som lever på stipendier, med särskilt fokus på kultursektorn.

- *Dessa två utredningar bör sammantaget leda till att det blir enklare för frilansande kulturskapare att få en sjukpenning beräknad där samtliga inkomster räknas in i SGI:n och därmed får möjlighet att vara sjukskrivna eller föräldralediga i samma utsträckning som andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden.*

- *Ge också Försäkringskassan i uppdrag att följa upp och vidareutveckla arbetet med att förbättra informationen till egenföretagare och kombinatörer inklusive kunskaper om hur kultur- och mediarbetsmarknaden fungerar*
- *När det gäller arbetslöshetsförsäkringen bör ytterligare anpassningar till frilansande kulturskapares villkor - i enlighet med KLYS förslag - göras i den nu pågående beredningen på arbetsmarknadsdepartementet.*

4. Ge stöd till konstnärer genom återstartsstipendier

Behoven av stöd för återstart bland landets yrkesverksamma kulturskapare är enorma och en viktig åtgärd är att via Konstnärsnämnden och Författarfonden anslå ytterligare medel för bidrag och stipendier som syftar till just detta. Vi tillstyrker utredningens förslag till återstartsstipendier, men anser att anslagen bör vara större än utredningens förslag och breddas till fler kulturskapargrupper.

- *Konstnärsnämndens och Författarfondens anslag för stipendier bör förstärkas rejält årligen fr o m 2022-2024 och med ett större belopp än de 74 miljoner kr som utredningen föreslår.*
- *Från 2025 bör Konstnärsnämndens och Författarfondens anslag för stipendier och bidrag till kulturskapare förstärkas permanent.*

5. Anpassa sjukpenning, a-kassa och pensioner till stipendierna

Stipendier är välkomna, med de ger inte någon verklig social eller ekonomisk trygghet, eftersom de varken är SGI- eller a-kassegrundande. Med undantag för långtidsstipendierna (fem- och tioåriga) är de inte heller pensionsgrundande. Detta innebär att många kulturskapare som i perioder lever av ett- och tvååriga stipendier inte heller får pensionspoäng för dessa inkomster:

- *I första hand bör stipendierna göras SGI-, a-kasse- och pensionsgrundande i sig, utan att stipendiemedlen för kulturskapare minskar. Regeringen måste i så fall tillskjuta medel för de kostnader som uppstår för detta. I andra hand kan vi tänka oss att stipendieperioden görs överhoppningsbar i SGI- och a-kassesammanhang, så att kulturskapare kan basera sin SGI eller a-kassa på inkomster före stipendieperioden.*

6. Inför återstarts- och utvecklingsstöd till kulturverksamheter

Kulturverksamheter av olika slag i hela landet är i stort behov av både återstarts- och utvecklingsstöd på både kort och lång sikt. Utredningen föreslår att sådana medel avsätts till det fria kulturlivet, till kultursamverkansmodellen och till filmområdet:

- *Anslaget för detta bör under 2023 och 2024 uppgå till ett större belopp årligen, än det som utredningen föreslår.*

7. Förstärk och bredda befintliga Scenkonstallianser och utveckla nya

Alliansmodellen utgör en väl anpassad anställningsform för frilansare på scenkonstområdet, men de har utsatts för hårt tryck under pandemin. De förstärkningar av Allianserna som har gjorts har varit helt nödvändiga, men räcker inte:

- *Öka utredningens förslag med ytterligare medel år 2023 och 2024 för Allianser. Förstärk och bredda befintliga Allianser till ytterligare yrkesgrupper, och utred Alliansmodellen inom andra konstområden, där Allianser idag inte finns.*

8. Långsiktiga förstärkningar av kulturens ekonomiska förutsättningar

KLYS delar utredningens slutsats att konstnärers ekonomiska möjligheter att utveckla sitt konstnärskap behöver stärkas långsiktigt, men anser att utredningens förslag för om 2024 inte räcker.

- *Anslaget till Konstnärsnämnden och Författarfonden bör förstärkas med mer än utredningen föreslår för om 2024. Även den permanenta förstärkningen till Kulturrådet för om 2024 till fria aktörer inom scenkonst och musik samt till bild och form bör höjas mer än vad utredningen föreslår.*
- *Anslaget till Svenska Filminstitutet bör också höjas. Den färdplan för filmen som utredningen föreslår förutsätter ökad finansiering.*

Vi delar också utredningen slutsats att det behövs större långsiktighet i Kulturrådets bidragsgivning till kulturverksamheter:

- *Bemyndiga Kulturrådet att fatta beslut om fleråriga verksamhetsbidrag till det fria kulturlivet och utred möjligheten till större ekonomisk långsiktighet för statliga, regionala och vissa kommunala kulturinstitutioner.*

9. Utredning i syfte att utveckla kultursamverkansmodellen

Kultursamverkansmodellen har nu varit i kraft i drygt tio år och har visat sig ha en del brister. KLYS tillstyrker därför att en utredning tillsätts. En sådan utredning bör undersöka hur modellen fungerar i förhållande till de nationella kulturpolitiska målen och till samspelet mellan det fria kulturlivet och institutionerna, och ta avstamp i MYKAs rapport om att det finns svårigheter regionalt att uppfylla målen:

- *Tillsätt en utredning med uppdrag att undersöka om och hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas i syfte att främja konstnärlig frihet, kulturell mångfald och konstnärlig kvalitet i hela landet, inbegripet främjande av kulturskapares villkor.*

10. Utveckla och samordna politiken för kulturella och kreativa näringar

Frågor om kulturella och kreativa näringar (KKN) och kulturskapares villkor spänner över en rad politikområden som behöver en närmare dialog och samordning:

- *Etablera ett samordningskontor för KKN på Regeringskansliet, där det tydliggörs att också frilansande kulturskapares villkor ingår, och utforma en nationell strategi för KKN. KLYS välkomnar den utredning som nu tillsatts och utgår ifrån att utredningen har ett tydligt kulturskaparperspektiv, eftersom de utgör denna närings kärna.*

En problematik för egenföretagande kulturskapare är att de har svårt att finna och kvalificera sig till offentliga stöd riktade till näringslivet. Det gäller på både statlig, regional och kommunal nivå:

- *Ge Vinnova i uppdrag att tillsammans med berörda kulturmyndigheter ta fram förslag på hur den innovation som skapas inom KKN kan stödjas inom ramen för de områden som Vinnova arbetar med.*

11. Förstärk stödet till arrangörer inom olika konstområden i hela landet

Ett starkt och professionellt arrangörsled är avgörande för ett hållbart kulturliv i hela landet. Arrangörer inom olika konstområden behöver ökat ekonomiskt stöd för att bli a kunna betala skäliga arvoden och avtalsenliga löner till medverkande yrkesverksamma kulturskapare:

- *Kulturrådets stöd till arrangörer bör förstärkas under kommande år*

12. Stärk Kulturskolan och kultur i skolan i enlighet med utredningens förslag

Att barn och unga i hela landet – oavsett socioekonomisk tillhörighet - tidigt får utöva konst och kultur och får möjlighet att ta del av professionell konst och kultur är avgörande för att främja hållbarhet och mångfald i kulturen.

- *Satsa på kulturskolan på såväl statlig som kommunal nivå och se till att så många barn och unga som möjligt hittar och får tillgång till den, bli a genom att införa maxtaxa*
- *Ge Skolverket i uppdrag att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer, i samråd med relevanta kulturmyndigheter.*

13. Minska snedrekryteringen i kulturlivet

Att minska snedrekryteringen både bland publiken/deltagare och bland de yrkesverksamma inom kulturen är en viktig målsättning för kulturpolitiken. Bästa sättet att åstadkomma minskad snedrekryteringen när det gäller yrkesverksamma är att:

- *Göra det möjligt att försörja sig som kulturskapare genom förbättrade sociala och ekonomiska villkor. Se förslagen ovan.*
- *Ge projektet Konsten att delta (KAD) ett långsiktigt och mer permanent stöd. KAD är ett viktigt verktyg för regioner att fånga upp utlandsfödda kulturskapare som ofta förbises. Projektet hjälper regionerna i arbetet för en breddad rekrytering i*

kulturlivet och leder till en bättre kulturell infrastruktur samt ökad mångfald och inkludering.

14. Ta stöd av EUs AVMS-direktiv och inför avgifter för digitala streamingföretag för finansiering av svensk film

I utredningen tas EUs AVMS-direktiv (Audiovisual Media Services Directive) upp och det konstateras att filmpolitiken behöver anpassas efter den utveckling som sker inom filmområdet:

- *Se över möjligheten i AVMS-direktivet att låta streamingtjänster vara med och betala för produktion av svensk film och TV*

KLYS vill också lyfta fram följande åtgärder som avgörande för kulturens återstart. Dessa saknas i återstartsutredningens förslag:

15. Förstärk landets centrumbildningar

Pandemin har lett till att kulturskapares behov av arbets- och uppdragsförmedling har ökat. Det är därför anmärkningsvärt att centrumbildningarnas betydelse för kulturskapares sysselsättning, konstnärliga utveckling och utbildning inte lyfts tydligare i utredningen genom förslag till konkreta satsningar. Centrumbildningarna arbetar också för att garantera professionella nivåer på ersättningar och arvoden samt ger viktiga sammanhang och nätverk för kulturskapare:

- *Satsa på centrumbildningarna på såväl statlig som regional nivå under kommande år och se till att de kan stödja kulturskapare inom olika konstområden i hela landet*

16. Förstärk och utveckla kollektivverkstäder, residens och inkubatorer för kulturskapare

Även olika stödfunktioner för kulturskapare såsom kollektivverkstäder, residens och inkubatorer har stor betydelse för produktion, sysselsättning, konstnärlig utveckling, utbildning, sammanhang och nätverk för kulturskapare.

- *Satsa på kollektivverkstäder, residens och inkubatorer för kulturskapare på såväl statlig som regional och kommunal nivå*

UTREDNINGENS BEDÖMNINGAR OCH FÖRSLAG

3. Utvecklingsområden för självständighetsmålet

3.2.3 Kommuner och regioner står inför ekonomiska utmaningar

I och med den rådande flernivåstyrningen inom kulturpolitiken och en ökande regional inverkan på kultur- och konstnärspolitiken är en genomlysning av de regionalpolitiska perspektiven på landets kulturutveckling enormt viktiga. KLYS finner att utredningen över lag har gjort välgrundade analyser av förutsättningarna för flernivåstyrningen, men hade önskat att de konstnärspolitiska aspekterna hade lyfts fram i ännu högre grad än vad som görs nu. Vid sidan av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) hade utredningens avsnitt om flernivåstyrningen sannolikt underbyggts ännu bättre med fler röster från professionella fria aktörer inom den kulturella infrastrukturen i landet än vad som tycks ha getts utrymme för.

KLYS instämmer i utredningens beskrivningar och resonemang i avsnitten 3.2.3 och 3.2.4 om farhågor för att kommuner och regioner står inför ekonomiska utmaningar, och att det finns överhängande risker för att eventuella framtida besparingskrav hos landets regioner och kommuner även drabbar stöd till kultursektorn (sid 99).

3.2.4 Flernivåstyret skapar osäkerhet kring kulturens finansiering

KLYS instämmer i utredningens konstaterande att kultursamverkansmodellen är en central del i det nuvarande kulturpolitiska flernivåstyret, och att det finns ett behov av en större samsyn mellan statlig och regional nivå. Dock menar vi att parterna i en sådan större samsyn även specifikt bör beakta landets allra största kommuners kultur- och konstnärspolitiska roller och ambitioner i högre grad än vad som hittills gjorts under modellens första tio år. Det finns risk för en bestående obalans i utvecklingen av konstnärspolitiken runt om i landet om inte likheter och olikheter mellan regionerna och även de största kommunerna belyses bättre för att åstadkomma en generellt förbättrad samverkan inom den kulturella infrastrukturen. Kopplat till detta välkomnar KLYS utredningens bedömning i avsnitt 3.6.4 (sid 145) att utbytet mellan det fria kulturlivet och institutionerna bör öka.

KLYS understryker dessutom vikten av en genomlysning av problematiken med avsaknaden av bidragsuppräkningsmodellen utifrån institutioners kostnadsutveckling och löneökningar. I relation till landets regioners olika storlekar och förutsättningar finns det anledning att se till att den samsyn mellan stat och regioner inom modellen som SKR framhåller behöver förbättras, mer ingående ställs i relation till det fria kulturlivets aktörer och de professionella kulturskaparnas perspektiv inom samtliga konstområden runt om i

landet. Ett i hela landet likvärdigt främjande av kulturskapares yrkesmässiga villkor hör till flernivåstyrningens stora utmaningar.

4.2 Bostadsort påverkar förutsättningarna för professionellt kulturutövande

4.2.1 Svag infrastruktur utgör ett hinder för att verka utanför storstäder

KLYS instämmer i utredningens konstaterande att infrastrukturen inom vissa konstområden (dans, cirkus, bild och form) är svagare än inom andra områden, och att det finns anledning att särskilt bevaka hur förutsättningarna inom dessa konstområden påverkas under och efter pandemin. KLYS vill dock komplettera denna lägesbild med att framhålla att professionella kulturskapare i flera delar av landet även inom andra konstområden än de här utpekade (bl a inom litteratur, musik och film) har stora utmaningar med den rådande infrastrukturen och konstnärspolitiken för att kunna upprätthålla sina yrkesverksamheter.

I KLYS ögon är utredningens bedömning (avsnitt 4.2.2) i första punkten anmärkningsvärt uddlös i sin allmänt hållna formulering om att stärka infrastrukturen för kulturlivet för att öka möjligheterna att vara verksam som konstnär och kulturskapare i hela landet. Vi saknar här en mer konkret bedömning utifrån redogörelsen i avsnittet och en kontext för varför utredningen väljer en sådan generell skrivning här.

7. Förslag

7.2.1 Återstartsstipendier

Behoven av stöd för återstart bland landets yrkesverksamma kulturskapare är enorma och en viktig åtgärd är att via Konstnärsnämnden och Författarfonden anslå ytterligare medel för bidrag och stipendier som syftar till just detta. KLYS **tillstyrker** utredningens förslag till återstartsstipendier, men anser att anslagen bör vara större än utredningens förslag och breddas till fler kulturskapargrupper.

För 2022 har Konstnärsnämnden nyligen fattat beslut om att förstärka ordinarie stipendiesystem med de medel för återstart som anslagits för detta år. Vidare har beslutats att det senaste krisanslaget om 170 miljoner kommer att fördelas med ca 20.000 kr per person till dem som fått krisstipendier tidigare. En brist med denna ordning är att de nya krisstipendierna samt årets återstartstöd inte kommer att nå ut till den bredare krets kulturskapare, som fortfarande kommer att ha behov av särskilda stöd.

- *Konstnärsnämndens och Författarfondens anslag för stipendier och bidrag till kulturskapare bör förstärkas rejält årligen fr o m 2022-2024 och med ett större belopp än de 74 miljoner kr som utredningen föreslår.*

7.2.2 Återstarts- och utvecklingsstöd för en starkare kultursektor

Kulturverksamheter av olika slag i hela landet är i stort behov av både återstarts- och utvecklingsstöd på såväl kort som lång sikt. Utredningen föreslår att sådana medel avsätts till det fria kulturlivet, till kultursamverkansmodellen och till filmområdet.

I samband med detta föreslås en kombinerad återstarts- och utvecklingsåtgärdsplan för att begränsa den administrativa bördan och öka flexibiliteten. KLYS **tillstyrker** detta, men anser att:

- *Anslaget för nationellt återstarts- och utvecklingsstöd under 2023 och 2024 bör uppgå till ett större belopp årligen än de 225 miljoner som utredningen föreslår.*
- *Anslaget för utveckling och återstart inom kultursamverkansmodellen bör inför 2023 och 2024 öka ytterligare, utöver den förstärkning om 100 miljoner som gjorts för 2022.*
- *Anslaget för återstart och utveckling inom filmsektorn bör förstärkas med mer än vad utredningen föreslår inför 2023 och 2024 (KLYS hänvisar i denna del till våra filmorganisationers yttranden: Fackförbundet Scen&Film, Dramatikerförbundet och OFF).*

KLYS instämmer i utredningens konstaterande att: "För att skapa förutsättningar för förnyelse och utveckling ser vi [...] ett behov av fler samarbeten mellan kulturinstitutioner, det fria kulturlivet och ideella kulturaktörer. Sådana samarbeten kan gynna alla parter [...]" (sidorna 231-233)

Vidare håller vi med utredningens syn på att särskilt stärka kulturområden med svag infrastruktur regionalt som framhålls på sidan 233: "Vi ser ett behov av att det regionala stödet används för att stärka aktörer inom kulturområden med svag infrastruktur."

Vi välkomnar också följande uppmaning på sidan 233: "Kulturrådet bör i samverkan med regionerna ta fram former för att fördela förstärkningen så att den gör så stor nytta som möjligt. Det är viktigt att särskilt beakta behoven hos de regionala kulturverksamheter som har en hög grad av egenfinansiering."

När det gäller begreppet "andra aktörer" i den citerade meningen nedan undrar vi dock vad som avses? Detta bör definieras eller specificeras tydligare: "Förstärkningen av anslaget för regional kultur bör särskilt stötta samverkan mellan institutioner och *andra aktörer* inom kultursektorn." (sid 233)

7.2.3 Kulturcheckar som stimulansstöd

KLYS **avstyrker** förslaget om kulturcheckar och anser att dessa medel kan användas på bättre sätt. Se KLYS prioriteringar under avsnittet Sammanfattning ovan.

7.2.4 Stärk allianserna

Alliansmodellen utgör en väl anpassad anställningsform för frilansare på scenkonstområdet, men de har utsatts för hårt tryck under pandemin. De förstärkningar av Allianserna som har gjorts har varit helt nödvändiga, men räcker inte:

- *Öka utredningens förslag om 30 miljoner årligen, med ytterligare medel år 2023-2025 för Allianserna. Förstärk och bredda befintliga Allianser till ytterligare yrkesgrupper, och utred Alliansmodellen inom andra konstområden, där Allianser idag inte finns, utifrån de områdenas förutsättningar.*

7.2.5 Stärk stödet till musikarrangörer

Ett starkt och professionellt arrangörsled är avgörande för ett hållbart kulturliv i hela landet. Arrangörer inom olika konstområden behöver ökat ekonomiskt stöd för att bli kunna betala skäliga arvoden och avtalsenliga löner till medverkande yrkesverksamma kulturskapare. KLYS **tillstyrker** utredningens förslag, men anser att det bör breddas till kulturarrangörer och att anslaget bör vara mycket större än 10 miljoner per år för 2023 och 2024.

- *Kulturrådets stöd till arrangörer bör förstärkas under kommande år*

7.3.1 Stärk stödet för den fria kulturen

KLYS tillstyrker en förstärkning av Kulturrådets stöd till fria aktörer inom scenkonst och musik samt inom bild och form.

- *Dessa stöd bör dock höjas utöver de föreslagna 50 miljoner respektive 21 miljoner som föreslås i utredningen.*

7.3.2 Stärk stödet för konstnärer

KLYS delar utredningens slutsats att konstnärers ekonomiska möjligheter att utveckla sitt konstnärskap behöver stärkas långsiktigt, men anser att utredningens förslag för om 2024 inte räcker.

- *Statens stipendier till kulturskapare bör stärkas permanent, men med högre belopp än det som föreslås i utredningen från 2024 eller 2025.*

7.3.3 Stärk kultursamverkansmodellen

KLYS **tillstyrker** utredningens förslag gällande en förstärkning av kultursamverkansmodellen. Vi instämmer i utredningens bedömning att "förstärkningen möjliggör för Kulturrådet att skapa mer jämlika ekonomiska grundförutsättningar för regionerna" och för att främja "utveckling inom områden med svagare regional infrastruktur".

Vidare **tillstyrker** KLYS utredningens förslag om att förstärkningen av modellen ska vara permanent från och med 2024. Däremot ställer sig KLYS frågande till att en sådan permanent förstärkning skulle ske "utan utpekade ändamål". Vårt förslag är att en utredning av kultursamverkansmodellen bör titta på möjligheter att rikta en del av modellens förstärkningar gentemot konstnärspolitiska ändamål för att främja professionella kulturskapares villkor och samverkan i regionerna mellan det fria kulturlivet och institutionerna.

7.3.5 Långsiktiga stöd

KLYS delar utredningens slutsats att det behövs större långsiktighet i Kulturrådets bidragsgivning till kulturverksamheter och **tillstyrker** förslaget om fleråriga verksamhetsbidrag till det fria kulturlivet.

- *Bemyndiga Kulturrådet att fatta beslut om fleråriga verksamhetsbidrag till det fria kulturlivet och utred möjligheten till större ekonomisk långsiktighet för statliga, regionala och vissa kommunala kulturinstitutioner.*

7.4 Stärk internationellt utbyte och samverkan

KLYS **tillstyrker** förslaget om förstärkning av stödet för internationellt utbyte och samverkan som fördelas av Kulturrådet.

7.4.1 Medfinansiera projekt inom Kreativa Europa

KLYS **tillstyrker** förslaget om att avsätta mer medel för medfinansiering av svenska kulturaktörers medverkan i projekt inom EU-programmet Kreativa Europa.

7. 5 Stärk trygghetssystemen

Utredningen pekar på behovet av att socialförsäkringar såsom sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen anpassas till frilansares särskilda villkor. Detta välkomnas och är något som KLYS påtalat i många år. När det gäller sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är två utredningar aktuella; SOU 2021:98 om enskilda näringsidkares SGI som nyligen remitterats, och utredningen dir. 2021:90, som fått i uppdrag att undersöka SGI för bl a kombinatörer och personer som lever på stipendier, med särskilt fokus på kultursektorn.

- *Dessa två utredningar bör sammantaget leda till att det blir enklare för frilansande kulturskapare att få en sjukpenning beräknad där samtliga inkomster räknas in i SGI:n och därmed får möjlighet att vara sjukskrivna eller föräldralediga i samma utsträckning som andra yrkesgrupper på arbetsmarknaden.*
- *När det gäller arbetslöshetsförsäkringen bör ytterligare anpassningar till frilansande kulturskapares villkor - i enlighet med KLYS förslag - göras i den nu pågående beredningen på arbetsmarknadsdepartementet. Se bilaga med sammanfattning av KLYS viktigaste synpunkter om a-kassan.*

7.5.1 Utred hur stipendier ska hanteras i trygghetssystemen

Även om stipendier är en viktig och ofta nödvändig konstnärspolitisk åtgärd för kulturskapares konstnärliga utveckling, utgör de inte någon verklig social eller ekonomisk trygghet, eftersom de varken är SGI- eller a-kassegrundande. Med undantag för långtidsstipendierna (fem- och tioåriga) är de inte heller pensionsgrundande. Detta innebär att många kulturskapare som i perioder lever av ett- och tvååriga stipendier inte heller får pensionspoäng för dessa inkomster.

KLYS **tillstyrker** utredningens förslag om att dessa frågor bör utredas och konstaterar att – åtminstone i förhållande till SGI – så har en utredning redan tillsatts (dir. 2021:90). När det gäller stipendier i förhållande till a-kassa bör dock saken också utredas. KLYS har arbetat för att få in frågan i den pågående beredningen för en ny arbetslöshetsförsäkring.

- *I första hand bör stipendierna göras SGI-, a-kasse- och pensionsgrundande i sig, utan att stipendiemedlen för kulturskapare minskar. Regeringen måste i så fall tillskjuta medel för de kostnader som uppstår för detta. I andra hand kan vi tänka oss att stipendieperioden görs överhoppningsbar i SGI- och a-kassesammanhang, så att kulturskapare kan basera sin SGI eller a-kassa på inkomster före stipendieperioden.*

7.5.2 Utveckla information om trygghetssystemen

Att Försäkringskassan behöver utveckla sin kompetens och information när det gäller yrkesverksamma inom kultur- och mediesektorn och när det gäller egenföretagare och kombinatorer, är något som KLYS påtalat under många år och dessutom haft en dialog med Försäkringskassan om. KLYS har drivit att Försäkringskassan bör inrätta en rikstäckande avdelning med särskild kompetens på området, en Försäkringskassan Kultur Media, med Arbetsförmedlingen Kultur Media som förebild.

KLYS välkomnade dock det uppdrag som Försäkringskassan fick för ett par år sedan när det gäller information till just egenföretagare och kombinatorer och **tillstyrker** utredningens förslag om att bygga ut detta ytterligare. En sådan utbyggnad bör omfatta kunskaper om hur kultur- och mediearbetsmarknaden fungerar.

- *Ge Försäkringskassan i uppdrag att följa upp och vidareutveckla arbetet med att förbättra informationen till egenföretagare och kombinatorer inklusive kunskaper om hur kultur- och mediearbetsmarknaden fungerar*

7.6.1 Digitalisera kulturarvet

KLYS **ifrågasätter** rimligheten i att lägga hela 800 miljoner kronor, en oproportionerligt stor andel av utredningens satsningar, på detta förslag och om förslaget verkligen bidrar på ett effektivt sätt till kulturlivets återstart. Vi föreslår att satsningar på motsvarande samma belopp i stället går till att stärka det befintliga kulturlivets infrastruktur.

Vi tvivlar inte på att kulturarvssektorn har de behov som utredaren beskriver, men anser inte att en sådan satsning hör hemma i en återstart av ett kulturliv som på många sätt handlar om insatser för att stärka det som kommer att bli framtidens kulturarv; nutida konst och kultur och dess skapare.

När det gäller resurser till digitalisering av kulturarvet måste även digitalisering av film ingå och finansieringen måste alltid ta höjd för de upphovsrättsliga kostnader till upphovspersoner och utövande konstnärer som tillkommer vid en sådan process.

7.6.2 E-böcker

KLYS hänvisar i denna fråga till våra medlemsorganisationer på ord- och bildområdet (Författarförbundet, Läromedelsförfattarna, Dramatikerförbundet, Föreningen Svenska Tecknare och Svenska Fotografers förbund)

7.6.3 Analysera konsekvenser och behov kopplade till ny upphovsrättslagstiftning

En bättre fungerande och stärkt upphovsrätt för upphovspersoner och utövande konstnärer är helt nödvändig för att ge yrkesverksamma kulturskapare rimliga möjligheter att kunna leva av sitt skapande, inte minst vid användning av deras verk och prestationer i den digitala miljön. I utredningen görs bedömningen att EUs DSM-direktiv (Digital Single Market Directive) är ett unikt tillfälle att åtgärda brister, korrigera intäktsströmmar och stärka kulturskapares rättigheter. KLS delar denna bedömning.

Genomförandet av DSM-direktivet i svensk rätt har potential att bli en av de viktigaste reformerna för den svenska kultur- och mediesektorn på decennier, och ett klokt genomförande - i enlighet med KLYS förslag - utgör också enligt oss den viktigaste åtgärden för en sund och långsiktigt hållbar återstart av kulturen.

Tyvärr brister justitiedepartementets förslag till genomförande av direktivet på en rad punkter, inte minst när det gäller att stärka kulturskapares möjligheter att få lämplig och proportionerlig ersättning när deras verk används och exploateras, samt när det gäller deras rätt till insyn i vilka intäkter verken genererar. **Här behöver ytterligare justeringar göras i departementets förslag inför framtagande av proposition till riksdagen.** KLYS uppmanar därför kulturministern och kulturdepartementet att samråda med justitiedepartementet för att **få till stånd en lagstiftning som lever upp till direktivets syfte.** Annars riskerar denna lagstiftning att bli ett slag i luften.

KLYS viktigaste krav på förändringar i departementets förslag (Ds 2021:30) är följande:

- 1. Även **förvärvare i senare led måste omfattas av de nya reglerna.** Som departementet tolkat direktivet och utformat reglerna omfattas endast den första förvärvaren av rättigheter, vilket innebär att du som upphovs-person/utövande konstnär inte kan kräva skälig, lämplig och proportionerlig ersättning av en senare förvärvare, trots att det ofta är där, hos t ex streamingtjänster och andra techbolag, som de stora värdena skapas och kulturskapares ersättningar blir oskäliga.*
- 2. Artikel 18 måste genomföras så att principen om lämplig och proportionerlig ersättning **garanteras över tid** och inte endast utifrån omständigheterna vid avtalsstillfället. I den engelska direktivtexten anges ordet "where", medan den svenska direktivtexten översatts till "när", och därmed lett till en alldeles för smal tolkning i promemorian.*
- 3. Bestämmelserna måste genomgående **ges en större retroaktivitet**, men särskilt vad gäller genomförande av artikel 20 om rätt att jämkna och artikel 22 om rätt att häva ett avtal, där åtminstone upp till tjugo år gamla avtal bör omfattas. Det*

är oftast i dessa äldre avtal – skrivna innan avgörande digitala marknadsförändringar - som ersättningen har kommit att bli oproportionerligt låg och det måste därför finnas möjlighet att få ytterligare ersättning också i dessa fall.

Den rätt till ytterligare ersättning som artikel 20 ger rätt till måste kunna ske också för ersättning bakåt i tiden och inte endast för återstående avtalstid, efter jämkningen.

4. Den jämkningsmöjlighet som nu införs måste vidare **breddas till oskäliga avtalsvillkor i upphovsrättsliga avtal generellt**, inklusive villkor om ersättning som inte längre kan anses vara "lämpliga, skäliga och proportionerliga" samt villkor om ideell rätt.
5. Artikel 18.1 bör - för att få reellt genomslag för vissa kulturskapargrupper av principen om en lämplig och proportionerlig ersättning - kompletteras med en **oavvislig rätt till skälig ersättning**.
6. Begränsningar i rätten till information enligt artikel 19 med **hänvisning till administrativ börda bör inte göras** eller avgränsas till mycket specifika och legitima situationer.
7. **Specifikationsprincipen/specialitetsgrundsatsen måste kodifieras i svensk rätt** i samband med genomförande av direktivet och skrivs in som en ny indispositiv bestämmelse i URL.

När det gäller den pågående översynen av privatkopieringsersättningen (Dir. 2020:18) är det viktigt att den breddas till ytterligare rättighetshavarkategorier såsom ord- och bildupphovspersoner, vars verk kopieras för privat bruk i stor omfattning utan att de ersätts för det idag.

KLYS vill i detta sammanhang också uttrycka sin oro för den utredning (Dir 2021:04) om vissa ersättningsfrågor på upphovsrättsområdet, som tillsattes i maj 2021, i syfte att bli undersöka behovet av en sk oavvislig ersättningsrätt till upphovspersoner och utövare vid användning av upphovsrättsligt skyddade verk i on demand-tjänster, såsom streaming-tjänster. Utredningen som ska presentera sitt slutbetänkande i maj, har hittills inte presenterat ett enda förslag i den expertgrupp där KLYS sitter, som kommer att kunna stärka kulturskapares möjligheter att få lämplig och proportionerlig ersättning i de situationer som utredningens uppdrag omfattar.

KLYS har inga invändningar mot att Konstnärsnämnden får i uppdrag att löpande bevaka och analysera vilka konsekvenser implementeringen av EU:s upphovsrättsdirektiv får för kulturskapares möjligheter att verka i det digitala landskapet, under förutsättning att kompetens och resurser tillförs myndigheten för detta. Arbetet bör dock bedrivas i nära dialog med kulturskaparorganisationerna.

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmarnas Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

7.6.4 Kompetenshöjande insatser 7.6.5 Stärk rådgivningen om upphovsrätt

KLYS delar utredningens slutsats att kunskapen och rådgivningen om upphovsrätt behöver öka och att många kulturskaparorganisationer idag har bristande resurser för detta.

KLYS har inga invändningar mot att PRV ges ett uppdrag i samverkan med Konstnärsnämnden på området. I ett eventuellt sådant uppdrag bör dock ingå att myndigheterna löpande ska föra dialog med kulturskapar- och upphovsrättsorganisationerna, som har särskild kompetens på området.

KLYS **tillstyrker** förslaget om att det avsätts statliga medel i syfte att utvidga och stärka den egna kunskapsuppbyggnaden och rådgivningen när det gäller upphovsrätt. Vi håller också med om att detta bör utredas skyndsamt mot bakgrund av att ny lagstiftning ska träda i kraft i sommar. De medel som förslås avsättas bör dock öka rejält:

- *Anslå minst 15 miljoner att söka för kulturskaparorganisationer till information och rådgivning om upphovsrätt. Kulturdepartementet bör snarast snabbutreda frågan så att medlen finns att ansöka när ny upphovsrättslagstiftning är på plats under 2022 och 2023.*

7.6.6 Följ kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt

KLYS **tillstyrker** förslaget om att kulturdepartementet ska följa och hålla sig informerat om utvecklingen på området, särskilt beträffande upphovsrättsliga kostnader på området.

7.7 Förbättra förutsättningarna för kulturella och kreativa näringar (KKN)

Sedan återstartsutredningen lades fram i höstas har regeringen hunnit tillsätta en utredning om framtagande av nationell strategi för kulturella och kreativa näringar, Kreativa Sverige, där KLYS sitter med som expert. KLYS håller just nu på att färdigställa skriftligt inspel till utredningen, som kommer att kompletteras detta yttrande. Där framgår KLYS prioriteringar när det gäller satsningar inom ramen för KKN.

7.7.1 Produktionsincitament

I höstas - efter att återstartsutredningen presenterades - fattade regeringen äntligen beslut om att ett produktionsincitament för film och TV i Sverige ska införas. Något som KLYS välkomnar. I övrigt när det gäller utformningen av produktionsincitament hänvisar KLYS till sina medlemsorganisationer på filmområdet (Fackförbundet för Scen&Film, Dramatikerförbundet samt Oberoende Filmares förbund).

När det gäller finansiering av svensk audiovisuell produktion vill KLYS påminna regeringen om EUs AVMS-direktiv (Audiovisual Media Services Directive) och den möjlighet som där finns att införa avgifter för digitala streamingföretag för finansiering av svensk film. KLYS har nyligen tillsammans med Svenska Filminstitutet, Fackförbundet Scen&Film, Dramatikerförbundet, Film i väst m fl **uppsatt kulturministern att utreda denna fråga.**

- *Se över möjligheten i AVMS-direktivet att låta streamingtjänster vara med och betala för produktion av svensk film och TV*

7.7.2 Fördela exportstöd

KLYS har inga invändningar mot att låta Kulturrådet fördela exportstöd till mellanledet inom litteratur, dramatik, scenkonst, bild- och form och musik.

7.7.3 Utveckla och samordna politiken för KKN

KLYS **tillstyrker** förslaget om att etablera ett kontor för KKN på Regeringskansliet. Eftersom frågorna spänner över så många politikområden är det viktigt att dessa samordnas på ett strukturerat sätt inom regeringen.

Utformandet av en nationell strategi för KKN-sektorn är nu på gång genom den utredning som tillsatts. KLYS sitter med som expert och gör skriftliga inspel, där vi särskilt lyfter den skapande kärnan i KKN – kulturskaparna – och deras behov och förutsättningar som företagare.

7.7.4 Utveckla statistik och analys

KLYS är positiv till utredningens förslag om att Tillväxtverket och Myndigheten för Kulturanalys ges i uppdrag att samverka kring att utveckla statistik och analys för KKN. Uppdragen ska genomföras tillsammans med bland annat kulturmyndigheterna och branschföreträdare. KLYS vill betona vikten av att myndigheterna har ett nära samarbete med kulturlivets aktörer, inte minst kulturskapsorganisationerna, så att de analyser som genomförs är förankrade i verkligheten.

7.7.5 Förbättra tillgång till innovationsstöd

En problematik för egenföretagande kulturskapare är att de har svårt att finna och kvalificera sig till offentliga stöd riktade till näringslivet. Det gäller på både statlig, regional och kommunal nivå.

KLYS **tillstyrker** utredningens förslag att utreda hur innovation som skapas inom KKN i högre grad kan få stöd inom ramen för Vinnovas uppdrag. Innovativa projekt inom kulturområdet har ofta svårt att få stöd inom Vinnovas utlysningar trots att dessa står i centrum för myndigheten uppdrag. Viktiga utvecklingsinsatser kring metod, tjänster och nya verktyg har i dag svårt att få fäste i Vinnovas bidragsgivning, även i de fall de ligger i linje med myndighetens uppdrag.

- *Ge Vinnova i uppdrag att tillsammans med berörda kulturmyndigheter ta fram förslag på hur den innovation som skapas inom KKN kan stödjas inom ramen för de områden som Vinnova arbetar med.*

7.8.2 Kulturskolan

Att barn och unga i hela landet – oavsett socioekonomisk tillhörighet - tidigt får utöva konst och kultur och får möjlighet att ta del av professionell konst och kultur är avgörande för att främja återväxt och mångfald i kulturen.

KLYS **tillstyrker** utredningens förslag om att förstärka Kulturrådets utvecklingsbidrag till kommunal kulturskoleverksamhet samt förslaget om att utreda behov av ytterligare insatser för kulturskolan

- *Satsa på kulturskolan på såväl statlig som kommunal nivå och se till att så många barn och unga som möjligt hittar och får tillgång till den, bl a genom att införa maxtaxa*

7.8.3 Främja förutsättningar för kultur i skolan

KLYS **tillstyrker** förslaget att ge Skolverket i uppdrag att främja samarbete mellan skolväsendet och kulturaktörer i syfte att uppnå skolans mål.

7.9 Breddat deltagande och minskad snedrekrytering

Att minska snedrekryteringen både bland publiken/deltagare och bland de yrkesverksamma inom kulturen är en viktig målsättning för kulturpolitiken. Bästa sättet att åstadkomma minskad snedrekryteringen när det gäller yrkesverksamma kulturskapare är att:

- *Göra det möjligt att försörja sig som kulturskapare genom förbättrade sociala och ekonomiska villkor. Se förslagen ovan i Sammanfattningen.*

7.9.1 Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande

KLYS **tillstyrker** att Myndigheten för kulturanalys får i uppdrag att analysera och kartlägga hinder för jämlikt deltagande i kulturlivet.

7.9.2 Praktiskt lärande för breddat deltagande och mot snedrekrytering

KLYS **tillstyrker** att Kulturrådet får i uppdrag att under 2022 och 2023 får 1 miljon för praktiskt lärande för breddat deltagande och mot snedrekrytering.

Andra viktiga insatser på området

KLYS vill i fråga om insatser för att bredda deltagandet och riva hinder som bidrar till snedrekrytering **särskilt lyfta fram projektet Konsten att delta** och behovet av ett permanent stöd till denna verksamhet. Projektet har under ett antal år ägts av KLYS, men utförts av KLYS medlemsorganisationer i syfte att bredda kunskapen i frågan och basen för rekryteringen över konstarterna.

Konsten att delta har under hela tiden projektlets av samma person, men projektutförarskapet har roterat från Konstnärernas Riksorganisation till Svenska Tecknare och nu senast till Svenska Fotografers förbund hösten 2021. Sedan 2020 (regleringsbrevet till kulturrådet 2019) erhåller projektet stöd från Kulturrådet, som söks årligen.

Konsten att delta är ett viktigt verktyg för regioner att fånga upp utlandsfödda kulturskapare som ofta förbises. Projektet hjälper regionerna i arbetet för en breddad rekrytering i kulturlivet och leder till en bättre kulturell infrastruktur samt ökad mångfald och inkludering. Konsten att delta bör dock - med flera års erfarenhet i bagaget och bevisade resultat - gå från projektform till en utvecklad och permanentad verksamhet för att nå fler, samt ge en ökad kunskap och ställa krav på regioner att arbeta med dessa frågor, samordnat genom det stöd och kunskapscenter Konsten att delta utgör.

7.10.1 Färdplan för den svenska filmpolitiken

KLYS hänvisar här till våra medlemsorganisationer på filmområdet (Fackförbundet Scen&Film, Dramatikerförbundet och OFF)

7.10.2 Utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas

På utredningens sida 102 konstateras att det idag pågår en diskussion mellan regionerna, berörda myndigheter och regeringen om hur modellen fungerar och kan utvecklas. KLYS instämmer i utredningens uppfattning att det är viktigt att "kultursamverkansmodellen med jämna mellanrum ses över av en oberoende aktör".

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR

KLYS **tillstyrker** därför utredningens förslag om att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att undersöka om, och i så fall hur, kultursamverkansmodellen kan utvecklas. KLYS **tillstyrker** också att en sådan utrednings mål bör vara ”att skapa bättre förutsättningar för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen genom utvecklad samverkan mellan stat, regioner och kommuner”. Dock menar vi att det i skrivningen bör läggas till att samverkan även ska omfatta företrädare för det professionella och ideella kulturlivet. KLYS vill påminna om och understryka att det är nödvändigt att kultursektorns yrkesorganisationer formellt involveras i högre grad och i ett tidigt skede i en eventuell utredning av kultursamverkansmodellen.

7.10.3 Stöd utvecklingen av en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild- och formkonst

KLYS hänvisar här till våra medlemsorganisationer inom bild- och form (Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare och Svenska Fotografers förbund)

7.10.4 Kulturstiftelse

KLYS har inga invändningar mot förslaget att utreda förutsättningarna för en kulturstiftelse där statliga och privata medel matchas. Pandemin har tydligt visat kulturlivets sårbarhet och behov av långsiktig och stabil finansiering. Utredningen har identifierat att kulturstiftelser i andra länder har betydelse för kulturlivets finansiering på ett positivt sätt. KLYS välkomnar därför att frågan utreds närmare, eftersom flera källor till finansiering kan bidra till utveckling och mångfald inom kulturlivet. Det är dock viktigt att frågor kring insyn och transparens belyses och att de statliga insatserna för stöd till kultur inte påverkas negativt av nya initiativ.

AVSLUTNING

KLYS offentliggjorde och lanserade den 10 februari sitt program inför valet 2022 *För ett starkt kulturliv på demokratisk grund*. Där framgår inom vilka områden KLYS anser att satsningar behöver göras för att kultur- och mediesektorn i Sverige ska komma stärkt ur pandemin.

Läs programmet i sin helhet på www.klys.se

För KLYS

Karin Inde

Ordförande KLYS

Ulrica Källén

Verksamhetsledare KLYS

KLYS – EN SAMLAD RÖST FÖR SVERIGES KULTURSKAPARE

Sveriges Författarförbund, Dramatikerförbundet, Svenska Journalistförbundet, Läromedelsförfattarna, Konstnärernas Riksorganisation, Svenska Tecknare, Svenska Fotografers Förbund, Föreningen Svenska Tonsättare, SKAP, Federationen Svenska Musiker, Teaterförbundet för scen och film, Sveriges Scenkonstregissörer, Oberoende Filmares Förbund, Unionen- fackklubben vid SR, SVT och UR